

SVEĆENIČKE MIROVINE, SVEĆENIČKO BOLESNIČKO OSIGURANJE

Pitanje svećeničkih mirovina povlači se kod nas već decenijama, a bez pravoga rezultata.

Teško mu je uopće pisati historijat. Već zato, što, praktično, nije moguće doći do pouzdanih informacija o prijašnjim pokušajima. Bezbroj je bilo inicijativa, eksperimenata, formi. Čovjek je, u stvari, upućen samo na pričanja i na — zapamćenja, svoja i tuđa.

Od države nijesu kod nas svećenici, — oni iz pastve, sa župom, — nikada dobivali mirovine, osim ako ćemo mirovinom nazvati ono malo škrte kongrualne potpore, što su je, za Austrije, primali i aktivni i obnemogli svećenici u Sloveniji, Dalmaciji i Istri, iz tzv. »vjerozakonske zaklade«, stvorene u doba jozefinističke zapljene crkvenih posjeda i imanja, ili »svećenički dodatak«, — u stvari matičarski doplatak, — koji bi, za stare Jugoslavije, evnetualno, dobivao svećenički umirovljenik, ako bi ga biskup uspio negdje ugurati za »samostalnog kapelana«, — u koju samostansku, sestarsku, kapelu, — a Ministarstvo se vjera učinilo nevještim na to malo, nedužno, lukavstvo od nužde, na tu »pia fraus«.

Citavo je inače pitanje svećeničkih mirovina bilo ostavljeno crkvenoj inicijativi: gdjekada službenoj ili polu-službenoj, a gdjekada i privatnoj, iz redova samih svećenika. Inicijativi uvijek parcijalnoj, dijecezanskoj, nikada općoj: za čitav naš nacionalno-crkveni teritorij. A varijantata je bilo, kolikogod hoćeš. I fakultativnih, — zapravo civilnih, — u formi vezane štednje, a u režiji zadruga i banaka za osiguranje; i obligatnih, službenih, direktno u dijecezanskoj režiji.

Najviše se je ipak kušalo sa svećeničkim »mirovinskim (i bolesničkim) zakladama«, u krilu Ordinarijata, a uplaćivale bi u njih, po ovom ili onom ključu, crkvene nadarbine (praktično župske blagajne) i svećenici-pojedinci, bilo »ex offo«, po razrezu, bilo od dobre volje: donacijama i legatima. A redovito bi se s tim vezala i ideja svećeničkog »mirovinskog doma«: u kojemu bi umirovljeni svećenici mogli živjeti u neke vrsti zajedničkom kućanstvu a u režiji kakve ženske redovničke družbe.

Samo, malo je što od toga ostalo i održalo se. Vezanu su štednju svećenici praktično bojkotirali: nijesu je htjeli

uplaćivati osiguravajućim društvima, pa su, automatski, gubili i pravo na mirovinu. Mirovinske su opet (i bolesničke) zaklade periodički propadale: u krizama, inflacijama, novčanim »reformama«. I mirovinski su domovi ostajali redovito nedonošćad: praznili bi se i rasipali, prije nego što bi se pravo i uhodali. Svećenici, — tipični individualisti, već po staleškoj maniri i tradiciji, — nerado su u njih ulazili i brzo iz njih izlazili.

U praksi se je krparilo: bez garancije i sistema. A u teoriji se je, kojiput, i resigniralo. Neki su problemi našli najjednostavnije »salomonsko«, rješenje; doduše vrlo navivno. »Pa, za nas svećenike ni ne postoji problem mirovine!« govorili su. »Svaki od nas može ostati na župi do smrti, kao komenzal, ili dobiti kapelana!« Jedino, što te teorije nitko još nije primijenio: osim uz rizik, da s njom, već na prvom koraku, doživi »fiasco«.

Ni u materijalnom pogledu ne može svaka župa uzdržavati dva svećenika. A pogotovu je moralno nemoguće uskladiti interese i zahtjeve svećenika, od kojih jedan faktično radi na župi, a drugi, stvarno, na njoj više ne radi, ali je zato do nedavna na njoj radio i naučio se, da u njoj bude prvi i da o svemu na njoj odlučuje i da se za sve pita. Sve da su međusobni materijalni odnosi i najpomnije regulirani, a obaveze i prava neprijeporna, situacija će, psihološki, u takvoj soluciji biti uvijek deliktna. S jedne se strane radi o starcu (ili bolesniku), koji sve više treba obzira i pažnje i svaki je dan osvjetljiviji i mučniji, a s druge strane o svećeniku, koji je još pri snazi, pa stoga i u moralnoj nemogućnosti, da staroga kolegu razumije i shvaća, i u fizičkoj nemogućnosti, da mu ispunja sva njegova očekivanja i želje; već zbog svojih pastoralnih dužnosti i poslova: da i ne govorimo o vječnom antagonizmu starih i mladih; o razlikama u mentalitetu i ukusu. Redovito je stoga, u takvim slučajevima, — pa i kad je po srijedi bio dragovoljan sporazum; pa i kad se je radilo o nekadašnjim prijateljima, — prije ili kasnije, dolazilo do trvenja, do nesuglasica, do obostranog nezadovoljstva, a često i do eksplozije i razlaza.

Bolje je i, čini se, jedino realno ostaviti umirovljenim svećenicima punu slobodu, da sobom providaju, i pustiti ih, da sami sebi, po svojoj glavi i željama, potraže i izaberu boravište, nastambu i njegu, a viša crkvena vlast da se samo ograniči na kaucije, koje traži kanoni (1484., 2154., 2161. § 2.). No zato im Crkva, kojoj su služili, mora omogu-

čiti, da to učine: mora im na neki način osigurati materijalnu i financijsku egzistenciju. Skromnu, ali koliko toliko doličnu. A ne će to za Crkvu predstavljati nemoguć teret. Umirovljeniku ostaju dohoci od misnih stipendija, a u tima nema danas u našim krajevima nigdje oskudice. Treba ih samo kompletirati, dopuniti, nekim dodatkom: do minimuma pristojne egzistencije. I, dakako, predvidjeti posebnu, veću, potporu umirovljenicima, koji panu u postelju, pa ne mogu više, ni misiti.

Samo, kako? Na koji način? U kojoj organizacijskoj formi. Na tomu je i dosada zapinjalo. Na tomu su se i dosada stvari komplicirale.

Iza tolikih loših iskustava s velikim planovima i sa stvaranjem fondova, valja, čini se, — hoćemo li, da ikada krenemo s mrtve točke, — proceduru što više pojednostavniti i odlučiti se za najjednostavnije organizacione forme. I valja apelirati na neposredni interes samih svećenika, ali i na njihovu dobru volju, požrtvovnost i idealizam. I odmah početi.

Još godine 1963. pisac je ovih redaka bio napisao, za đakovački »Vjesnik«, članak: »Mladi za stare. — Oko pitanja svećeničkih mirovina. Jedna sugestija sa terena«. U njemu je bilo, sumarno, izneseno mišljenje nekih svećenika iz pastve o ovom problemu. Ne treba da se išta kapitalizira. Ne treba da se osnivaju i stvaraju fondovi. Ne treba velikog organizacijskog i knjigovodstvenog aparata. Neka se, aktivni, svećenici iz prakse, koji to hoće, dragovoljno obvežu, da će, preko svoga Ordinarijata, davati, svakoga mjeseca, jedan manji prinos za mirovinu svojoj starijoj, isluženoj, braći, u nadi i u pretpostavci, da će se i oni, jedamput, kad ostare ili obnemognu, moći, na isti način, osloniti na solidarnost i ljubav subraće; one od generacije iza sebe. Odredilo bi se, koliki je prinos u tu svrhu potreban, prema broju umirovljenika: a podizao bi se ili snizivao, kako bi već prilike zahtijevale. Ono malo evidencije i administracije vodila bi dijecezanska kancelarija. Pored toga mogao bi se udariti i neki raspored na župske blagajne: osobito ako bi se s tim povezala i akcija za pomoć aktivnim svećenicima u bolesti. Tko od svećenika ne bi htio da u tom sudjeluje, ne bi ni morao. Ali zato ne bi mogao računati ni na mirovinsku, odnosno bolesničku, pomoć od te akcije. Ne bi mu ostajalo drugo, nego ili da na župi služi do smrti, — s kape lanom, ako bi ga mogao dobiti, — ili da se pouzda u svoje

uštede i ode u mirovinu o svome trošku i riziku. A razumije se, da bi »mirovina«, što bi je dobivali svećenici, koji bi pristupili toj akciji, bila vrlo skromna: u stvari samo mirovinski doplatak, dodatak, na misne stipendije. U ono doba spominjala se svota od deset tisuća dinara mjesečno. Jedno s drugim osiguralo bi to dvoje, stipendiji i dodatak, umirovljenom svećeniku minimum skromne egzistencije: ne bi se patio. A ne bi ni aktivni svećenici bili preopterećeni. Deset njih moglo bi plaćati taj dodatak jednome umirovljeniku. U slučaju, dakako, kad bi stari, umirovljeni, svećenik pao u postelju, pa ne bi više imao ni prihoda od intencija; trebalo bi mu mirovinu povisiti za iznos stipendija. Ali takve bi, izvanredne, izdatke snosili, solidarno, svi svećenici, odnosno crkvene blagajne.

Članak nije izišao. Ali zato se je situacija iza toga bitno izmijenila. Problem je postao neposredno aktuelan, i urgentan. Svećeničko osiguranje nije više stvar slobodne inicijative, nije više fakultativno: ono je postalo kanonski obligatorno. II. vatikanski koncil izrijeком svjetuje, — zapravo određuje; samo ljepšim riječima, — da se svećenici, u dobi, kada više ne mogu zadovoljavati pastirskim dužnostima, bilo iz vlastite pobude, bilo na biskupovu sugestiju, povuku iz aktivne službe. A to, dakako, involvira i obvezu Crkve, da se svećenicima pobrine za uzdržavanje i egzistenciju u tim godinama mira. Koncilski »Dekret o pastirskoj službi biskupa« formalno utvrđuje tu obvezu, gdje o tom govori (c. 2. III 31.), a »Dekret o službi i životu svećenika« samo je još više konkretizira, govoreći izrijeком o dijecezanskim ili interdijecezanskim institucijama, koje se imaju brinuti za mirovinsko i bolesničko (socijalno) osiguranje stvećenstva (c. 3. II 21.). Neke su dijeceze po svijetu već pristupile i konkretnim akcijama na toj novoj, koncilskoj, bazi. Baš ovih dana čitali smo, kako u jednoj američkoj dijecezi (Oklahoma City — Tulsa) nacrt novoga dijecezanskog organizacionog statusa, uz mnoge druge značajne reforme u svećeničkim odnosima, određuje, i da svećenici odlaze u mir: fakultativno sa 65, a obligatorno sa 70 godina.

A nastupio je iza toga i još jedan nov, a revelantan, momenat: napose kod nas. U više naših dijeceza, — i manjih; i takvih, gdje ga dosada nije bilo, — uveden je, ove zadnje dvije, tri godine, sistem »svećeničke međupomoći«, baš na bazi, o kojoj smo gore govorili. I — dobro funkcio-

nira. Kler je s njim zadovoljan. S voljom u njemu sudjeluje. Pronašle su se, s vremenom, forme vrlo jednostavne i praktične.

Stvar je, organizacijski i tehnički, uglavnom u rukama Ordinarijata, ali uz suradnju maloga svećeničkoga odbora. Učlanjenje je obligatno, za sve dijecezanske svećenike. Uplate se urgiraju. Tko od svećenika zaostane s uplatama, ne može se koristiti ni beneficijama »Međupomoći«, dok svojim obvezama, naknadno, ne udovolji. Nije obvezan na uplate samo, ako je i dokle je zapriječen vršiti svoju crkvenu službu.

Kao jedinica, na kojoj je sitem izgrađen, uzet je dijecezanski misni stipendij. Umirovljenik dobiva mjesečnu pomoć od 20 jedinica, dok može misiti. Kroz vrijeme, kad to zbog bolesti ili slabosti ne može, daje mu se dodatna pomoć od 30 jedinica. Usto bolesni svećenici, aktivni i umirovljeni, imaju pravo, da im se, na temelju službenih potvrda i računa, podmire troškovi liječenja u bolnici, pa i ozbiljnijeg kućnog liječenja: ovo zadnje u granicama financijskih mogućnosti »Međupomoći« i samo do neke stalne visine.

Jedini financijski izvor za pokriće troškova akcije jesu prinosi svećenika i župa. Ne kapitalizira se ništa: fondovi se načelno ne stvaraju. Što se prima, to se i troši. Koliko se troši, toliko se i traži, i prima. Osobni se svećenički doprinosi mjere opet jedinicom misnog stipendija. Broj se tih jedinica utvrđuje, prema faktičnim potrebama, početkom svake godine. I prinosi župa isto tako.

I svećenici su i župe kategorizirani. Jače župe i svećenici (župnici) na njima plaćaju više, slabije i svećenici na njima manje. U nekim dijecezama imaju i četiri kategorije župa. Svećenici u izvanžupskim službama svrstavaju se u jednu od župskih kategorija, prema visini dohodaka. Kapelani su u najnižoj kategoriji: skupa sa župnicima sa najslabijih župa.

Akciju sa administrativne strane, korespondenciju i račune, — razumije se, na najjednostavniji način, — vodi jedan referent na Ordinarijatu, uz pomoć manipulativnog personala dijecezanske kancelarije. Svećeničkom odboru uvijek je omogućen uvid u sve, a svim se članovima šalje zaključni godišnji izvještaj sa dispozicijama za narednu godinu.

U sadašnjem stadiju i prema sadašnjoj vrijednosti novca i visini misnog stipendija umirovljeni svećenici dobivaju, praktično, od »Međupomoći« 20.000 starih dinara »mirovine«. Sa misnim stipendijima to iznosi okruglo oko 50.000 dinara. Njihovi dakle ukupni dohotci ne zaostaju, nikako ili, barem, ne puno, za prosječnom mirovinom državnih činovnika srednje kategorije. Moći će, prema tomu, uvijek sebi osigurati skromnu, ali i pristojnu, egzistenciju: bilo da vode svoje kućanstvo, bilo da se smjeste kod rodbine, u nekom samostanu ili crkvenom zavodu, kod kojega poznatog župnika. Ne će se morati patiti ni prosjačiti. Ne će se moći tužiti, da su prepušteni tuđoj milosti ili ostavljeni na ulici.

Na koncu, mi smo svećenici u pogledu mirovine uvijek u boljoj kondiciji od svjetovnjaka. Nemamo obitelji, nijesmo familijarni: brinemo se samo za sebe. A ne ćemo nikada biti ni posve zaboravljeni od drugih, ni posve osamljeni, — osim, eventualno, svojom krivnjom; — uvijek za nama stoji Crkva. Uvijek će nam, u slučaju nužde, neka od crkvenih osoba ili institucija priteći u pomoć; uvijek će nas, na svoj način, »ugledati« i vjernici; uvijek ćemo biti, znademo li se moliti i vjerovati, pod posebnom zaštitom Providnosti i osjećati na sebi njezinu ruku. A manje su nam, — ako smo prave duhovne osobe, — i potrebe: ne reflektiramo na luksus; skromniji smo u zahtjevima; nemamo puno društvenih obveza.

Naše je mirovinsko pitanje na ovaj način u mnogim dijecezama, načelno, — pa i praktično, — skinuto s dnevnog reda. I svi oni problemi, koje je ono sobom donosilo, ili smo ih, mi ili drugi, potezali u vezi sa svojom nesigurnom egzistencijom u starosti. A bez puno komplikacija i isključivo u kompetenciji Crkve: kao njezin nutarnji problem.

Ako još što s tim u vezi treba poželjeti, to je, da se ono, na analogan način, riješi u svim našim dijecezama. A nema za to nikakvih zapreka. Ako je dijeceza malena, pa će u njoj biti skromni prihodi od svećeničkih prinosa i sa župa, bit će isto tako skromni i njezini izdaci: malen će biti i broj umirovljenika i bolesnika. A troškovi režije u ovom sistemu uopće ne postoje.

Uostalom, ako negdje misle, da to ne mogu provesti u dijecezanskoj režiji, uvijek se i tome dađe doskočiti. Treba samo da se dijeceza priključi jednoj drugoj: sa istim obavezama i istim beneficijama.

Dakle: likvidirajmo što prije potpuno problem svećeničkih mirovina i svećeničkog bolesničkog osiguranja! Zasad na ovaj način, dok, eventualno, vrijeme ne donese novi, bolji. Možda i na međudijecezanskoj osnovici: s uzajamnim pomaganjem i reosiguranjem između dijeceza. Veliku ćemo hipoteku tim dignuti s leđa Crkve. I veliku brigu s mnogog starog i bolesnog svećeničkog srca. I otet ćemo sami sebi najveću izliku za svećeničku gramzivost i škrtost. A crkveni ćemo život i pastvu osvježiti i pomladiti. Postat će nam pastoralno svećenstvo za čitav jedan red, za čitavu jednu »klasu«, mlade i vitalnije. Koncilu je možda baš ovo zadnje, — pastoralni interesi, — najviše i bilo pred očima, kad se je opredijelio za princip i praksu svećeničkih mirovina. Duh je Sveti kroza nj progovorio.

Nije stoga ni ovaj članak samo članak »pro domo«. Ima on i svoj nadnaravni raison!

Dr Č. Čekada

PSALAM 95 (96)

U izvorniku MT. ovaj Psalam nema naslova, koji inače nalazimo u prevodu LXX i glasi: »Prigodom gradnje hrama nakon sužanjstva. Vokalna pjesma. Davidova.«

Iz proučavanja teksta možemo ustanoviti, da je Psalam spjevan kao pjesma zahvalnica u čast Jahweh-u zato što je oslobodio narod od ropstva, i kao proslava ponovno svečano uspostavljenog Jahweh-ova kraljevstva.

Kako smo vidjeli u prošlim psalmima posvećenja, proglašenje Jahweh-a kraljem vršilo se istodobno sa svečanim posvećenjem hrama. Iz ove činjenice kao i iz samog teksta psalma možemo zaključiti da je on spjevan prigodom ponovnog uspostavljanja svečanog bogoštovlja u obnovljenom hramu u Jerusalemu nakon povratka iz Babilonskog sužanjstva i da ima za cilj oživiti u misli naroda značenje koje se nekad pridavalo ovom svečanom obredu za vrijeme posvete šatora na Sionu ili Salamonovog hrama. Naročito ima u vidu naglasiti da blagodat oslobođenja doseže svoj vrhunac u ponovnom uspostavljanju Jahweh-ova javnog